

Kristne og muslimer – fiender eller frender?

Hva gjør vi hverandre til i nærmiljøet?

ODDVAR HATLEHOL

Islam i Norge

For de fleste av oss har vel islam og muslimer vært noe som har hørt til i historiebøkene og religionstimene på skolen. I dag er ikke muslimene noe fjernt og historisk. Rundt om i by og bygd i Norge har muslimske innvandrere og asylsøkere slått seg ned.

Den første muslim som i nyere tid kom til Norge for å fortelle om sin religion, var Amadiyamuslimen Kamal Yousuf. På slutten av 50-tallet besøkte han Norge og fikk anledning til å fortelle om sin religion både gjennom massemedia og litt undervisning i gymnasene i Oslo-området.

På midten av 60-tallet kom de første muslimske «gjestearbeiderne» eller «fremmedarbeiderne» til Norge. Disse var for det meste menn i aldersgruppen 20–35 år. De kom fra Pakistan, Tyrkia, Marokko, Jugoslavia og var en del av den store arbeidsvandringen. De kom til Norge, som til andre land i Vest-Europa, som ønsket arbeidskraft. Gjestearbeiderne skulle hjelpe til med å øke landenes produksjon og økonomi, og høyne sin egen levestandard. Så skulle de reise tilbake rikere enn de kom. Men de aller fleste dro ikke hjem. I stedet hentet de flere fra familien og ble innvandrere.

Den første muslim i denne «kategorien» kom fra Pakistan til Norge via Sverig i 1965. I løpet av kort tid hjalp han 10–15 andre fra Gujurat-distriktet til Norge. Noen av disse var mannens nære slektninger. I 1967 var det registrert 14 pakistanske arbeidere i Norge. I 1968 var tallet steget til 65, og høsten 1970 bodde det 138 pakistanere her i landet.

Da Danmark strammet inn adgangen for innvandring, steg tallet på pakistanske innvandrere merkbart i Norge. I juni 1971 var 472 registrert, og to måneder senere var antallet steget til 989. Dette hadde bl.a.

sammenheng med at norske myndigheter annonserte at strengere regler skulle innføres. Heretter måtte man skaffe seg arbeid og bolig på forhånd, og søke om arbeids- og oppholdstillatelse fra hjemlandet.

Innvandringsstopp 1975

Da Norge som det siste av mottagerlandene i Europa innførte «innvandringsstopp» i februar 1975, var antallet pakistanere steget til 3800. På samme tidspunkt var 1156 tyrkere og 683 marokkanere bosatt her i landet.

Muslimske asylsøkere

Den siste gruppen av muslimer som er kommet til Norge, er asylsøkere. Følgende oversikt viser de største muslimske gruppene som ankom i tidsrommet 1986–1989.

Land	1968	1987	1988	1989	Totalt
Iran	785	1558	985	605	3933
Jugoslavia	117	1238	455	905	2715
Somalia	63	357	548	362	1330
Pakistan		467	303	154	924
Totalt	965	3620	2291	2026	8902

I tillegg til disse kom større eller mindre grupper av asylsøkende muslimer fra andre land rundt om i Afrika eller Midtøsten.

Muslimer i Norge anno 1991

Totalt teller den muslimske befolkning i Norge 40–45.000. Omlag halvparten av disse er medlem av en eller annen muslimsk gruppering. Muslimene utgjør nå ca. 1.0% av den totale folkemengden i Norge.

Av de muslimske innvandergruppene som ankom før 1975 og familiene deres som ankom etter, er de aller fleste bosatt i og rundt Oslo. Totalt teller muslimene i Oslo omlag 25.000 eller mer enn 5% av folketallet.

Pakistanerne

Det er nå bosatt 15.650 personer med pakistansk bakgrunn i Norge. Av disse bor 75% i Oslo. 45% er gift og 45% er barn og ungdom under 20 år. Fordelingen mellom menn og kvinner i alderen 20–49 år er 53%

menn og 47% kvinner. Tilsammen har 26,8% eller 4.214 pakistanere fått norsk statsborgerskap.

Tyrkerne

Tyrkerne teller 6.820 personer. 47% bor i Oslo /Akershus og 27% i Drammen/Buskerud. 19,3% eller 1.300 tyrkere har fått norsk statsborgerskap. 41% er i alderen 0–19 år. Aldersfordelingen mellom menn og kvinner 20–49 år er 61% menn og 39% kvinner.

Marokkanerne

Marokkanerne teller 3.150 personer. 78% er bosatt i Oslo og 980 har fått norsk statsborgerskap (31%). Flere marokkanere har giftet seg med norske kvinner. Dette er nok noe av årsaken til at forholdstallet mellom menn og kvinner er stort. 70% menn og 30% kvinner. Av de 2.168 som fortsatt har marokkansk statsborgerskap, er 32% barn og ungdom under 20 år.

Iranerne

Iranerne er den største gruppen muslimske asylsøkere, og teller 6.500 personer. Så langt har bare 231 (3,5%) fått norsk statsborgerskap. Mønsteret er som for de andre muslimske gruppene. Den største gruppen er de mellom 20–49 år (4.167). Av disse igjen er 70% menn og 30% kvinner.

Somaliere

Somalierne er den nyeste gruppen av muslimske asylsøkere. Totalt teller de pr. 1.7.91 2.015 personer. Av disse har 4 personer fått norsk statsborgerskap. 37% er i alderen 0–19 år og 62% i alderen 20–49 år. Mennene utgjør 72% og kvinnene 28. Omlag 30% er bosatt i Oslo. Resten er spredd rundt om i landet med fra 15–200 i de forskjellige fylkene bortsett fra Finnmark.

Utviklingen til disse fem muslimske folkegruppene har vært følgende:

Nasjonalitet	1977	1981	1985	1988	1990	1991	N.st.	Tot.
Pakistanere	5751	6956	8000	10252	11620	11442	4214	15656
Tyrkere	1552	2821	3351	4285	5267	5523	1300	6823
Marokkanere	777	1258	1455	1657	2062	2168	980	3148
Iranere		145	348	2658	5248	6277	231	6508
Somaliere				968	1357	2011	4	2015

Kilde: Statistisk Sentralbyrås statistikker over utenlandske statsborgere, og de som har fått norsk statsborgerskap i tidsrommet 1977–1991.

Muslimske institusjoner i Norge

Moskéer

Ingen bygning er bygget for det formål så langt i Norge. For omlag 10 år siden var det planer om å bygge en sentralmoské og et muslimsk kultursenter på Vaterland i Oslo. Men på grunn av indre uenighet og mangel på økonomi, lot dette seg ikke realisere. Det er nå nye planer for en moské i nærheten av Grønland kirke i Oslo. De bygningene som benyttes i dag, har tidligere vært industribygg, forretningslokaler, leiligheter eller bolighus.

Registrerte muslimer/muslimske fellesskap

År	Medlemmer	Muslimske fellesskap/moskéer
1980	2006	ukjent
1988	14727	18
1989	16322	23
1990	19189	32
1991	22158	35

Islam er nå det fjerde største tros/livssynssamfunn utenfor Den norske kirke etter Human-Etisk Forbund (51.464), Pinsemenighetene (44.493) og Den romersk-katolske kirke (28.033). Dersom alle muslimer hadde registrert seg, ville de være på høyde men pinsemenighetene i Norge, og det forteller noe om den religiøse størrelse som islam representerer.

De 35 muslimske fellesskapene fordeler seg slik geografisk: Østfold 2, Oslo/Akershus 20, Buskerud 2, Aust-Agder 1, Vest-Agder 4, Rogaland 5 og Hordaland 1.

Som vi ser, har det skjedd en nyetablering av muslimske fellesskap på hele 13 siden 1989.

Koranskoler

Tidligere deltok muslimske barn i livssynsundervisningen i skolen. I dag er det meste av den religiøse undervisningen overtatt av moskéene. I den største moskéen i Urtegata i Oslo er det i dag registrert 500–600 barn, som mandag–torsdag mottar koranundervisning fra kl. 15.30–18.30. Reglene sier at ett og samme barn ikke kan utløse statlige midler til religionsundervisningen på to steder, og derfor er svært mye av undervisningen nå overtatt av de muslimske moskéfellesskapene.

Imamer

Det er vanskelig å tallfeste det eksakte antall imamer. Men antallet moskéer kan vel gi en liten pekepinn. Noen av disse imamene er nok hentet ut fra egne rekker her i Norge, mens det i de største moskéene er hentet ledere fra hjemlandet. Det var først på 1980-tallet, da familiegjenforeningen virkelig skjøt fart, at behovet for imamer og de religiøse institusjonene for alvor meldte seg.

Sosiale institusjoner

De fleste av disse kom på 1970-tallet. I det siste har også en muslimsk kvinnebevegelse sett dagen lys. De fleste av disse gruppene var etnososiale og sosialpolitiske i sin natur, f.eks. Pakistan Workers Welfare Union.

Til å begynne med var det disse institusjonene som tok initiativet til etableringen av de religiøse institusjonene. Derfor var de talerør for islam i det norske samfunn. I dag er denne oppgaven overtatt av imamene ved moskéene. En fellesorganisasjon er «Det islamske forsvarsråd», som på ingen måte er noen militærorganisasjon, men en organisasjon som vil verne om islamske tradisjoner og religiøse rettigheter. Dette ga seg mellom annet uttrykk i Salman Rusdie-saken, der de ville ha de kristne i Norge til å gjenopplive blasfemiparagrafen i lovverket.

Muslimsk misjonsvirksomhet

Muslimene som kom hit på '60- og '70-tallet hadde den oppfatning at Norge var et «kristent» land. De forventet at de fleste nordmenn skulle praktisere sin religion, individuelt og samfunnsmessig. Denne oppfatning og forventning hadde de blant annet fått gjennom å observere levesettet til tidligere norske misjonærer.

Etter noen år i Norge, dro de fleste muslimer den konklusjonen at kristendommen måtte være en enten «svak» eller «urealistisk» religion, siden det bare var et fåtall kristne som etterlevde den. Det meste av det de så rundt seg, forbandt de ikke med sine forestillinger om et religiøst samfunn. Og ingen av de nordmenn som de kom i kontakt med, enten på arbeidsplassen eller i fritiden, snakket om religiøse emner, og deres språk ellers bar lite preg av å inneholde en positiv religiøs terminologi.

Ved inngangen til '90-tallet er muslimene klar over «hvor landet ligger». Norge er et sekulært land, som er på god vei til å bli et sekularistisk samfunn. Noen har truffet på «praktiserende» kristne, og enkelte vil kunne hevde at egentlig står disse kristne og vi muslimer i en felles oppgave ovenfor det norske samfunn.

De fleste muslimer i Norge i dag vil hevde at deres første og viktigste oppgave er å nå, det vil si, bevisstgjøre sine egne om islam. Et viktig skritt på veg til å realisere dette er opprettelsen av moskéer.

Flere og flere muslimer er i dag i det stille overbevist om at islam tilbyr det norske samfunn en veg ut av det uføre som det er kommet opp i, og i muslimske miljøer blir derfor islam proklamert som en bedre «frelsesveg» enn kristendommen og materialismen. Yngre etniske muslimer og norske konvertitter driver i dag en aktiv men vennlig «dialog», støttet av litteratur og videoer som enten kan kjøpes eller leies.

I denne sammenheng utgis bladet «Muslim». Dette bladet henvender seg både til muslimer og interesserte nordmenn og kristne. Artikkene i bladet dekker politiske og sosiale emner fra inn- og utland, foruten det mer religiøse. Omlag halvparten av sideantallet er forbeholdt norsk, mens resten er på arabisk og urdu.

Hva gjør muslimer og kristne hverandre til i nærmiljøet?

Martin Luther King sier: «Mennesker hater hverandre ofte fordi de frykter hverandre, de frykter hverandre fordi de ikke kjenner hverandre, de har ikke kontakt med hverandre fordi de lever atskilt.»

Disse ordene ser dessverre ut til å være realiteten også i Norge når det gjelder forholdet mellom muslimer og kristne. Begge grupper ser ut til å frykte hverandre, og det dannes holdninger på begge sider. Det meste av usikkerheten og frykten kommer nok fra norsk side. En drosjesjåfør fortalte for en tid tilbake at 90% av de pratsomme passasjerene var svært negative til innvandrere og i særdeleshet til muslimer.

Dette bildet ser også ut til å ha kommet langt inn i de kristnes rekker. Islam og muslimer blir sett på med frykt, og det fortøner seg som en trussel overfor kristendommens stilling i Norge. Hva har dette ført til? Jo, at mange kristne er mer opptatt av at muslimene ikke må få bygge sine moskéer enn de er av å møte muslimene med et kristent vitnesbyrd både i ord og handling.

Usikkerheten, frykten og hatet som også massemedier er med og fokuserer, og opplevelsene som mange muslimer har erfart, gjør sitt til at mange er svært sensitive. Mange er redd for den påvirkning som det norske samfunn vil gi barna deres. Noe som igjen gjør at barna blir isolert på koranskolene i det meste av fritiden etter skoletid.

Dersom kristne og muslimer skal bo godt sammen i dette landet, må den kristne kirke gjøre alt den kan for å opprette møteplasser som tar bort frykten. Møteplasser som er med på å skape de holdninger som gjør at vennskap mellom kristne og muslimer kan vokse fram på en naturlig

måte. Og i slike vennskap må også det kristne vitnesbyrdet få sin naturlige plass.

Oddvar Hatlehol, f. 1951, utdannet ved Fjellhaug Misjonsskole. Arbeid blant innvandrere i Norge siden 1973, leder av Internasjonalt Kristent Felleskap (NLM) siden opprettelsen i 1979. Forfatter av *Sammen i Norge*, Lunde 1991.

Christians and Muslims: Enemies or kin?

In this review of the relationship between Muslims and Christians in Norway, the author presents the historical background and statistics concerning the various Muslim communities in Norway. In a final section he shares observations and experiences from many years of involvement in work among immigrant communities.